LIBRIS | We know books

JULES VERNE

STEAUA SUDULUI

Ilustrații de L. Benett

Traducere și note de Ion Hobana



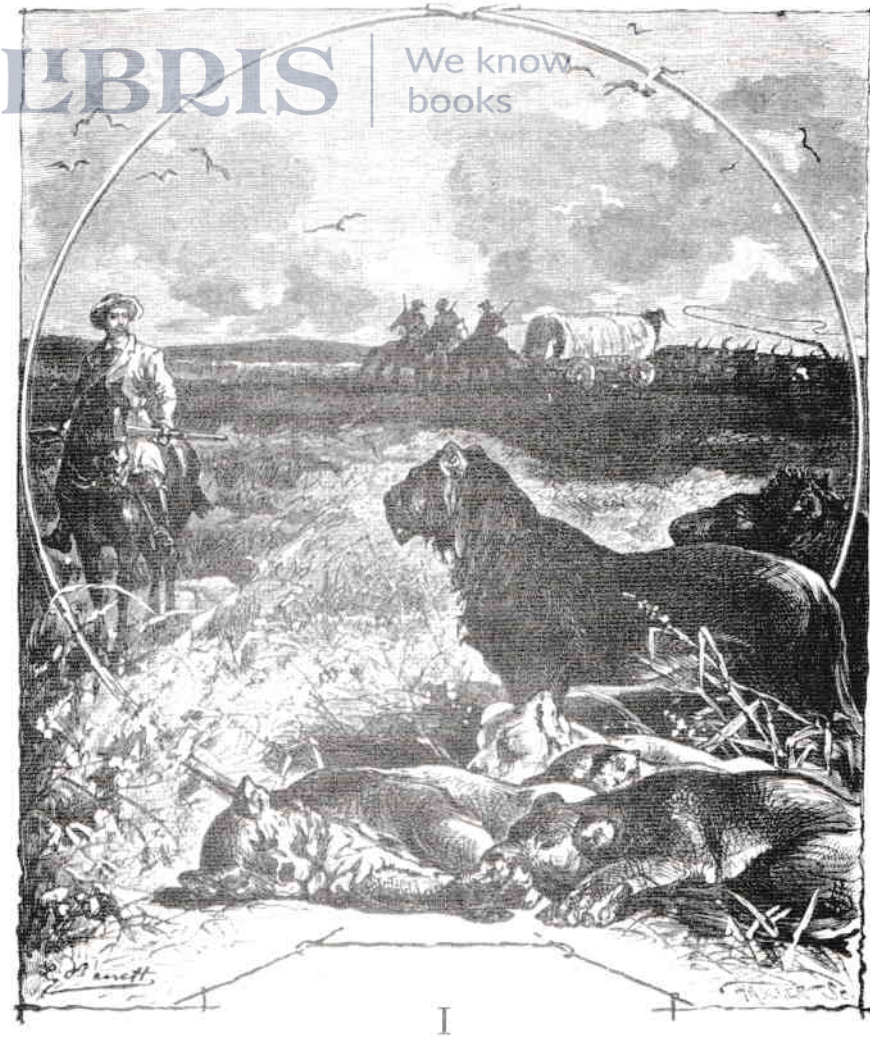
LITERA
București

LIBRIS We know books

CUPRINS

I. *Nemaipomeniți sunt francezii ăștia!* 5
II. *Pe câmpia diamantelor* 16
II. *Un pic de știință, dăruită cu multă prietenie* 28
IV. *Vandergaart-Kopje* 39
V. *Prima exploatare* 48
VI. *Obiceiuri de tabără* 59
VII. *Surparea* 73
VIII. *Marea experiență* 84
IX. *O surpriză* 91
X. *John Watkins reflectează* 101
XI. Steaua Sudului 115
XII. *Pregătiri de plecare* 127
XIII. *Străbătând Transvaalul* 134
XIV. *La nord de Limpopo* 148
XV. *Un complot* 159
XVI . *Trădare* 169
XVII. *O cursă cu obstacole africană* 180
XVIII. *Struțul care vorbește* 187
XIX. *Peștera minunată* 198
XX. *Întoarcerea* 209
XXI. *Justiție venețiană* 220
XXII. *Un nou tip de mină* 230
XXIII. *Statuia comandorului* 240
XXIV. *O stea care dispare* 247

LIBRIS We know books



I

NEMAIPOMENIȚI SUNT FRANCEZII ĂȘTIA!

– Vorbiți, domnule, vă ascult!

– Domnule, am onoarea să vă cer mâna domnișoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

– Mâna lui Alice?

– Da, domnule. Cererea mea pare să vă surprindă. O să mă iertați totuși, dacă mi-e destul de greu să înțeleg de ce vi s-ar părea extraordinară. Am douăzeci și șase de ani. Mă numesc Cyprien Méré, sunt inginer de

LIBRIS We know books

mine, – am fost al doilea din seria mea la absolvirea Școlii Politehnice. Familia mea este onorabilă și onorată, cu toate că nu-i înstărită. Domnul consul al Franței în Colonia Capului poate să confirme toate acestea, dacă doriți, ca și prietenul meu Pharamond Barthès, temerarul vânător pe care îl cunoașteți bine, ca toată lumea în Griqualand. Mă aflu aici într-o misiune științifică, trimis de Academia de Științe și de guvernul francez. Anul trecut, Institutul mi-a decernat Premiul Houdart, pentru lucrările mele despre compoziția chimică a rocilor vulcanice din Auvergne. Memoriul meu asupra bazinului diamantifer din Vaal, care este aproape terminat, va fi, fără îndoială, bine primit de lumea științifică. La întoarcerea din misiune, voi fi numit profesor adjunct la Școala de Mine din Paris; mi-am și reținut apartamentul, în strada Universității, numărul 104, la etajul al treilea. Anul viitor, la întâi ianuarie, salariul meu se va ridica la patru mii opt sute de franci. Știu că nu e o avere, dar, cu ceea ce îmi vor aduce lucrările personale, expertizele, premiile academice și colaborarea la revistele științifice, acest venit va fi aproape dublat. Adaug că, fiind modest, nu-mi trebuie mai mult ca să fiu fericit. Domnule, am onoarea să vă cer mâna domnișoarei Watkins, fiica dumneavoastră.

Numai după tonul ferm și hotărât al acestui mic discurs se putea vedea cu ușurință că Cyprien Méré era obișnuit să meargă totdeauna drept la țintă și să vorbească deschis.

Înfățișarea sa nu dezmințea impresia produsă de felul său de a vorbi, fiind aceea a unui tânăr ocupat îndeobște cu cele mai înalte raționamente științifice și care nu acordă vanităților mondene decât timpul strict necesar.

Părul său șaten, tăiat scurt, barba blondă, tunsă aproape până la epidermă, simplitatea costumului său de călătorie din doc gri, pălăria de pai ieftină, pe care, intrând, o pusese cuviincios pe un scaun – cu toate că interlocutorul său rămăsese cu capul acoperit, cu lipsa de politețe caracteristică rasei anglo-saxone – totul în Cyprien Méré indica o fire serioasă, după cum privirea lui limpede arăta o inimă curată și o conștiință dreaptă.

Mai trebuie spus că acest tânăr francez vorbea foarte bine englezește, ca și cum ar fi trăit multă vreme în ținuturile cele mai britanice ale Regatului Unit.

LIBRIS We know books

Domnul Watkins îl ascultă, trăgând dintr-o pipă lungă, așezat într-un fotoliu de lemn, cu piciorul stâng întins pe un taburet de pai, cu cotul sprijinit pe colțul unei mese grosolane, având în față o carafă cu gin și un pahar umplut pe jumătate cu această băutură alcoolică.

Era îmbrăcat cu un pantalon alb, o haină de pânză groasă, albastră, o cămașă de flanelă gălbuie, fără vestă și fără cravată. Sub pălăria imensă de pâslă, care părea înșurubată definitiv pe capul cărunt, se rotunjea o față buhăită și roșie, parc-ar fi fost injectată cu peltea de coacăze. Pe fața aceasta, puțin atrăgătoare, împodobită cu smocuri de barbă aspră de culoarea pirului, licăreau doi ochi mici, cenușii, care nu prea oglindeau răbdare și bunătate.

Trebuie să spunem deîndată, în apărarea domnului Watkins, că suferea groaznic de gută, ceea ce îl obliga să-și țină piciorul stâng înfășurat în bucăți de pânză; or, guta, în Africa Meridională, ca și în alte țări, nu-i făcută să îmblânzească firea oamenilor cărora le roade articulațiile.

Scena se petrecea la ferma domnului Watkins, pe la 29 grade latitudine la sud de Ecuator și 22 grade longitudine la est de meridianul Parisului, pe frontiera vestică a statului liber Orange, la nord de colonia britanică a Capului, în centrul Africii de Sud, sau anglo-olandeze. Această țară, pe care malul drept al fluviului Orange o desparte de marginile sudice ale marelui deșert Kalahari și căreia în vechile hărți i se spune Griqualand, este numită în mod mai îndreptățit, de vreo zece ani, „Diamonds-Field", Câmpia Diamantelor.

Holul în care avea loc această întrevedere diplomatică se distingea atât prin luxul deplasat al câtorva piese de mobilier, cât și prin sărăcia altor detalii ale interiorului. Pardoseala, de exemplu, era din pământ bătut, dar așternută, pe alocuri, cu covoare groase și blănuri scumpe. Pe pereți, pe care nu-i acoperise niciodată un tapet oarecare, erau agățate o pendulă enormă din aramă cizelată, arme de preț de fabricații diferite, miniaturi englezești, încadrate în rame splendide. O sofa de pluș era așezată lângă o masă de lemn alb, bună cel mult pentru nevoile unei bucătării. Fotolii aduse din Europa își întindeau în zadar brațele către domnul Watkins, care prefera un jilț vechi, cioplit odinioară de propriile sale mâini. Totuși, în general, îngrămădirea obiectelor de valoare și mai ales acest talmeș-balmeș de piei

LIBRIS We know books
de panteră, de leopard, de girafă și de tigru, aruncate pe toate mobilele, dădeau încăperii un aer de opulență barbară.

De altfel, era evident, prin forma plafonului, că această casă n-avea etaje. Ca și toate celelalte din regiune, ea era construită în parte din scânduri, în parte din lut și acoperită cu foi de zinc, așezate pe schelăria ei ușoară.

Se vedea, de asemenea, că locuința abia fusese terminată. Într-adevăr, era destul să te apleci pe una dintre ferestre ca să zărești, la dreapta și la stânga, cinci sau șase construcții părăsite, toate de același fel, dar de vârste diferite și într-o stare de degradare din ce în ce mai înaintată. Erau tot atâtea case pe care domnul Watkins le clădise, le locuise și le părăsise pe rând, și care marcau într-un fel treptele înavuțirii sale.

Cea mai îndepărtată era făcută numai din bucăți de gazon și nu merita decât numele de colibă. Următoarea era clădită din lut, a treia din lut și din scânduri, a patra din lut și din zinc. Se vedea ce gamă ascendentă străbătuse domnul Watkins, datorită succesului îndeletnicirii sale.

Toate aceste clădiri, mai mult sau mai puțin dărăpănate, se ridicau pe o măgură, aproape de confluența Vaalului și a Modderului, cei doi principali afluenți ai fluviului Orange în această regiune a Africii de Sud. Jur împrejur, cât vedeai cu ochii, nu se zărea, către sud-vest și nord, decât câmpia tristă și pustie. „Veldul", cum i se spune pe-aici, e format dintr-un pământ roșiatic, uscat, arid, prăfos, presărat ici-colo cu câteva fire de iarbă rară și mici tufișuri de spini.

Lipsa totală de arbori este caracteristica acestei triste regiuni. În consecință, ținând seama că nu se găsesc nici cărbuni, iar legăturile cu oceanul sunt lente și dificile, nu e de mirare că localnicii sunt siliți să ardă, pentru nevoile casnice, bălegarul turmelor de animale.

Pe acest teren monoton, cu un aspect aproape dezolant, curg cele două râuri, atât de încete și cu malurile atât de joase, încât te miri cum nu se întind peste întreaga câmpie.

Numai spre răsărit, orizontul este tăiat de zimții îndepărtați ai celor doi munți, Platberg și Paardeberg, la poalele cărora poți zări, dacă ai ochi buni, fum, praf, mici puncte albe, care sunt colibe sau corturi, și jur împrejur o forfotă de ființe vioaie.

LIBRIS We know books

Aici, în acest veld, se găsesc zăcămintele de diamante în exploatare: Du Toit's Pan, New-Rush și, poate cel mai bogat dintre toate, Vandergaart-Kopje. Aceste mine sub cerul liber și aproape la suprafața solului, care sunt înglobate sub denumirea generală de „dry-diggins", sau mine secate, au livrat, cu începere din 1870, diamante și pietre prețioase în valoare de aproximativ patru sute milioane de franci. Ele se află reunite într-o circumferință cu raza de cel mult doi sau trei kilometri. Se vedeau foarte bine cu binoclul de la ferestrele fermei Watkins, care nu se afla decât la patru mile engleze[1] de ele.

De altfel, fermă e un termen destul de impropriu, dacă e vorba de această așezare, căci era cu neputință să zărești în împrejurimi vreun fel de cultură. Ca toți pretinșii fermieri din această regiune a Africii de Sud, domnul Watkins era mai curând un proprietar de cirezi de boi, de turme de capre și de oi, decât un veritabil conducător al unei exploatări agricole.

Domnul Watkins nu răspunsese încă cererii atât de politicos, dar atât de limpede formulate de Cyprien Méré. După ce reflectase cel puțin trei minute, el se hotărî în sfârșit să scoată pipa din colțul gurii și emise următoarea opinie, care n-avea, desigur, decât o legătură foarte îndepărtată cu problema în discuție:

– Cred c-o să se schimbe vremea, dragă domnule! Niciodată n-am suferit de gută mai mult ca în această dimineață!

Tânărul inginer se-ncruntă, întoarse o clipă capul și trebui să facă un efort ca să nu lase să i se vadă dezamăgirea.

– Poate că ați face bine să renunțați la gin, domnule Watkins! răspunse el destul de tăios, arătând spre cana de gresie pe care atacurile repetate ale băutorului o goleau repede de conținut.

– Să renunț la gin! By Jove! Îți bați joc de mine! strigă fermierul. A făcut vreodată rău ginul unui om de treabă?... Da, știu ce vrei să spui!... Vrei să-mi citezi rețeta dată de medicul acela primarului care suferea de gută! Cum îl chema pe medic? Cred că Abernethy! „Vreți să vă simțiți bine?" îi spunea el bolnavului său. „Trăiți cu un șiling pe zi și câștigați-l prin muncă!" Foarte bine și frumos! Dar, pe bătrâna noastră Anglie!, dacă,

[1] Mila engleză: 1609 metri (n.a.).

LIBRIS We know books

pentru ca să te simți bine, trebuie să trăiești cu un șiling pe zi, la ce-ți mai slujește că ai făcut avere?... Astea-s prostii nedemne de un om de spirit ca dumneata, domnule Méré!... Te rog, deci, să nu-mi mai vorbești despre asta!... Decât așa viață, mai bine în mormânt!... N-am alte bucurii decât să mănânc bine, să beau bine, să fumez o pipă, ori de câte ori am poftă – și dumneata vrei să renunț la ele?

– Oh! Nu țin defel! răspunse cu franchețe Cyprien. Vă amintesc numai o regulă de sănătate, pe care o cred justă! Dar, dacă vreți, să lăsăm asta, domnule Watkins, și să revenim la obiectul special al vizitei mele.

Domnul Watkins, atât de vorbăreț mai înainte, recăzuse în mutismul său și scotea, tăcut, mici rotocoale de fum.

Ușa se deschise. Intră o fată, ducând o tavă cu pahare.

Această drăguță persoană, încântătoare, cu boneta ei, croită după moda fermierilor din veld, era îmbrăcată simplu, cu o rochie de pânză cu floricele. În vârstă de nouăsprezece-douăzeci de ani, cu un ten foarte alb, cu părul blond și fin, cu ochii mari, albaștri, cu o fizionomie blândă și veselă, ea era imaginea sănătății, a grației și a bunei dispoziții.

– Bună ziua, domnule! rosti ea în franțuzește, dar cu un ușor accent britanic.

– Bună ziua, domnișoară Alice! răspunse Cyprien Méré, care se ridicase la intrarea fetei și acum se înclina în fața ei.

– V-am văzut când ați sosit, domnule Méré, reluă miss Watkins, lăsând să i se vadă dinții frumoși, într-un surâs prietenos, și, cum știu că nu vă place ginul tatii, vă aduc oranjadă, nădăjduind că o veți găsi destul de rece!

– E foarte drăguț din partea dumneavoastră, domnișoară!

– Ah, nici nu vă puteți închipui ce a înghițit Dada, struțul meu, în dimineața aceasta! reluă ea cu familiaritate. Bila mea de fildeș pentru cârpit ciorapii!... Da, bila mea de fildeș! Și totuși, e destul de mare, știți, domnule Méré, și o primisem chiar de la sala de biliard din New-Rush!... Ei bine, acest nesătul de Dada a înghițit-o ca pe o pilulă! E un animal răutăcios, care o să mă facă să mor de supărare, mai devreme ori mai târziu.

În timp ce povestea, miss Watkins avea în colțul ochilor săi albaștri o mică rază veselă, care nu părea să indice o dorință prea fermă ca acest pronostic lugubru să se împlinească, nici mai devreme, nici mai târziu. Dar,

LIBRIS Steaua Sudului We know books



Intră o fată, ducând o tavă cu pahare.

deodată, cu intuiția atât de pătrunzătoare a femeilor, ea fu izbită de tăcerea tatălui său și a tânărului inginer, ca și de faptul că prezența ei îi stânjenea.

– S-ar părea, domnilor, că vă deranjez! Dacă aveți secrete pe care nu trebuie să le știu, am să plec!... De altfel, nici n-am timp de pierdut! Trebuie să-mi studiez sonata, înainte de a mă ocupa de pregătirea mesei!... Ei, hotărât lucru, nu prea sunteți vorbăreți astăzi, domnilor!... Vă las cu comploturile dumneavoastră sumbre!

Aproape de ieșire, se întoarse și spuse, cu grație, deși subiectul era dintre cele mai serioase:

LIBRIS We know books

– Domnule Méré, când o să vreți să mă ascultați la tema despre oxigen, vă stau la dispoziție. Am citit de trei ori capitolul de chimie pe care mi l-ați dat să-l învăț și acest „corp gazos, incolor, inodor și fără gust" nu mai are secrete pentru mine!

Apoi miss Watkins făcu o reverență și dispăru ca un gingaș meteor.

O clipă mai târziu, acordurile unui pian excelent, răsunând într-una din cele mai îndepărtate camere, anunțară că fata se dăruiește în întregime exercițiilor sale muzicale.

– Ei bine, domnule Watkins, reluă Cyprien, căruia această apariție drăgălașă i-ar fi reamintit de ce se afla acolo, admițând că ar fi fost în stare să uite, vreți să-mi răspundeți la cererea pe care am avut onoarea să v-o fac?

Domnul Watkins își scoase pipa din colțul gurii, scuipă solemn pe jos, își ridică brusc capul și, săgetându-l pe tânăr cu privirea, îl întrebă:

– Nu cumva, domnule Méré, i-ai și vorbit despre toate astea?

– Să fi vorbit despre ce?... Cu cine?

– Despre ceea ce spuneai... Cu fiica mea...

– Drept cine mă luați, domnule Watkins! replică tânărul inginer, cu o căldură care nu lăsa nicio îndoială asupra sincerității sale. Sunt francez, domnule!... Nu uitați!... Nu mi-aș fi permis niciodată să vorbesc despre căsătorie cu domnișoara, fiica dumneavoastră, fără consimțământul dumneavoastră!

Privirea domnului Watkins se îmblânzi și, dintr-odată, limba păru să i se dezlege:

– Foarte bine!... Ești un băiat cumsecade!... Nici nu mă așteptam să te porți altfel față de Alice! spuse el, pe un ton aproape cordial. Ei bine, deoarece pot avea încredere în dumneata, ai să-mi dai cuvântul de onoare că n-ai să-i vorbești despre asta nici în viitor!

– Și pentru ce, domnule?

– Fiindcă această căsătorie este imposibilă și e mai bine să o ștergi imediat din proiectele dumitale! răspunse domnul Watkins. Domnule Méré, ești un tânăr cinstit, un gentleman perfect, un chimist excelent, un profesor distins și chiar de mare viitor – nu mă îndoiesc de asta – dar nu vei căpăta mâna fiicei mele, deoarece am pentru ea cu totul alte planuri!

– Totuși, domnule Watkins...

LIBRIS | We know books

– Nu mai insista!... Ar fi inutil! replică fermierul. Chiar de-ai fi duce și pair al Angliei, și tot nu mi-ai conveni. Dar dumneata nu ești nici măcar cetățean englez și abia adineauri mi-ai declarat, cu toată sinceritatea, că n-ai nicio avere! Cinstit vorbind, crezi în mod serios că am crescut-o pe Alice cu cei mai buni profesori din Victoria și din Bloemfontein, ca s-o trimit, la vârsta de douăzeci de ani, să trăiască la Paris, în strada Universității, la etajul al treilea, cu un domn a cărui limbă nici n-o înțeleg?... Gândește-te, domnule Méré, și pune-te în locul meu!... Presupune că dumneata ai fi fermierul John Watkins, proprietarul minei Vandergaart-Kopje, și că eu aș fi domnul Cyprien Méré, tânăr savant francez în misiune în Colonia Capului. Presupune că te-ai afla aici, în mijlocul acestei camere, așezat în acest fotoliu, sorbindu-ți paharul de gin și fumând o pipă cu tutun de Hamburg: ai admite un minut... unul singur!... ideea de a-mi da pe fiica dumitale în căsătorie?

– Desigur, domnule Watkins, răspunse Cyprien, și fără nicio ezitare, dacă aș crede că aveți calitățile care-i pot asigura fericirea!

– Ei bine, ai greșit, scumpe domn, ai greșit foarte tare! Ai acționa ca un om nedemn de a fi stăpânul minei Vandergaart-Kopje, sau, mai curând, nici n-ai fi ajuns să fii stăpânul ei. Căci crezi dumneata că mi-a căzut din cer? Crezi că nu mi-a trebuit inteligență și muncă pentru a o dibui, și, mai ales, pentru a deveni proprietarul ei?... Ei bine, domnule Méré, inteligența de care am dat dovadă, în această împrejurare memorabilă și decisivă, o folosesc în tot ceea ce fac și, în mod deosebit, în tot ceea ce are vreo legătură cu fiica mea!... Iată de ce îți repet: șterge asta din proiectele dumitale!... Alice nu-i pentru dumneata!

Odată cu această concluzie triumfătoare, domnul Watkins luă paharul și-l goli dintr-o sorbitură.

Tânărul inginer, uluit, nu știa ce să răspundă. Celălalt profită:

– Voi, francezii, sunteți nemaipomeniți! Nu vă îndoiți de nimic, pe cinstea mea! Va să zică, ajungi, parc-ai fi căzut din lună, în inima Griqualandului, la un om cumsecade, care acum trei luni nici nu știa despre existența dumitale și care nu te-a văzut nici de zece ori în aceste nouăzeci de zile! Vii la el și-i zici: John Stapleton Watkins, aveți o fiică încântătoare, foarte bine-crescută, recunoscută unanim ca perla ținutului și, ceea ce nu

LIBRIS We know books

strică deloc, unică moștenitoare a proprietarului celei mai bogate mine de diamante din cele Două Lumi! Eu sunt domnul Cyprien Méré din Paris, inginer, și am un venit de patru mii opt sute de franci!... Îmi veți da deci în căsătorie pe această tânără ca s-o duc în țara mea și să nu mai auziți nimic despre ea, decât din când în când, prin poștă sau telegraf!... Și dumneata găsești asta normal?... Mie mi se pare de necrezut!

Cyprien se ridicase, foarte palid. Își luase pălăria și se pregătea de plecare.

– Da!... De necrezut, repetă fermierul. Ah! eu nu știu să îndulcesc pilula! Sunt un englez dintr-o bucată, domnule! Așa cum mă vezi, am fost mai sărac decât dumneata, da, mult mai sărac!... Am făcut toate meseriile!... Am fost mus pe un vas de comerț, vânător de bivoli în Dakota, miner în Arizona, cioban în Transvaal!... Am cunoscut arșița, frigul, foamea și oboseala!... Am câștigat, timp de douăzeci de ani, cu sudoarea frunții, coaja de pâine care-mi ținea loc de cină!... Când m-am căsătorit cu răposata doamnă Watkins, mama lui Alice, fiica unui bur de origine franceză[1], ca dumneata, în treacăt fie zis, n-aveam amândoi cu ce hrăni o capră! Nu mi-am pierdut însă curajul!... Acum sunt bogat și înțeleg să profit de rodul trudei mele!... Înțeleg să-mi păstrez fiica, mai ales ca să îngrijească de guta mea și să-mi cânte la pian, seara, când mă plictisesc!... Dacă se va mărita vreodată, se va mărita chiar aici, cu un băiat din împrejurimi, bogat ca și ea, fermier sau miner ca noi, care nu-mi va spune că pleacă să trăiască muritor de foame la etajul al treilea, într-o țară unde n-am avut niciodată chef să pun piciorul. Se va mărita cu James Hilton, de pildă, sau cu un alt flăcău de teapa lui... pretendenții nu lipsesc, te asigur!... În sfârșit, cu un bun englez, care să nu se teamă de un pahar de gin și care să-mi țină tovărășie când fumez o pipă!

Cyprien pusese mâna pe clanța ușii, ca să părăsească această încăpere în care se înăbușea.

[1] Un mare număr de buri sau țărani olandezi din Africa Meridională sunt urmași ai francezilor emigrați în Olanda, apoi în Colonia Capului, în urma revocării Edictului de la Nantes. (n.a.)